

บทที่ 6

สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ที่จะวิเคราะห์การใช้ศัพท์แทนหน่วยความหมาย และพิจารณาการกระจายศัพท์ในท้องที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเลย แล้วนำผลการวิเคราะห์นั้นไปทำแผนผังภาษา โดยมีสมมติฐานว่า ภาษาไทยถิ่นที่ใช้อยู่ในจังหวัดเลย จะมีทั้งภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นเหนือ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของจังหวัดที่มีการคมนาคมติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพิษณุโลก ทำให้ประชากรของจังหวัดนี้มีโอกาสสื่อสารด้วยภาษาไทยถิ่นทั้งสามถิ่นดังกล่าวข้างต้นปะปนกัน ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะศึกษาว่าในจังหวัดเลย มีภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นเหนือ ใช้พูดกันอยู่ในบริเวณใดบ้าง เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาถิ่น และประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนต่อไป

หน่วยย่อยที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 30 หน่วยย่อย โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกหน่วยย่อย 2 ประการคือ ประการที่หนึ่ง เป็นหน่วยย่อยที่ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นเหนือ ใช้แทนด้วยศัพท์ที่แตกต่างกัน ประการที่สอง ต้องเป็นหน่วยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จัก และเข้าใจความหมายเป็นอย่างดี ประกอบด้วยคำนาม และคำที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นอยู่ มีคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น หรือคำที่เกี่ยวข้องกับความคิดในสังคมสมัยใหม่ ในการเก็บข้อมูลนั้นได้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยเลือกอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จุดเก็บข้อมูลที่ส่งแบบสอบถามไปมีจำนวนทั้งสิ้น 452 จุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 339 จุด คิดเป็นร้อยละ 75

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าในจังหวัดเลยไม่มีแนวแบ่งเขตภาษาถิ่น เพราะผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงว่า จังหวัดเลยมีอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานสูงที่สุดทั่วทั้งจังหวัด มีการกระจายของการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นกลาง อยู่บ้าง แต่เป็นไปในอัตราที่น้อยมาก จนไม่สามารถแสดงความหนาแน่นของการใช้คำศัพท์ได้ นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้ภาษาเฉพาะถิ่นกระจายอยู่บ้าง ข้อสรุปของการใช้ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ และภาษาเฉพาะถิ่น ที่ใช้ในแต่ละอำเภอ มีรายละเอียดดังนี้

1. อำเภอเมืองเลย มีจุดเก็บข้อมูล 50 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียว ทั้ง 50 จุด

2. อำเภอวังสะพุง มีจุดเก็บข้อมูล 58 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียว 56 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางและศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานร่วมกัน 2 จุด ได้แก่ บ้านบึงผักก้าม ตำบลวังสะพุง ซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ประมาณ 350 หลังคาเรือน ตั้งมานานประมาณ 100 ปีมาแล้ว และบ้านโนน ตำบลพาน้อย ซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดกลางประมาณ 150 หลังคาเรือน ตั้งมานานประมาณ 80 ปีมาแล้ว

3. อำเภอด่านซ้าย มีจุดเก็บข้อมูล 45 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียว 44 จุด ใช้ศัพท์ภาษาเฉพาะถิ่นภาษาเดียวคือภาษาม้ง 1 จุด ได้แก่ บ้านตูป้อ ตำบลกกระทอน ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดประมาณ 100 หลังคาเรือน อพยพมาจากบ้านภูชี้ฟ้า ตำบลโป่ง อำเภอด่านซ้าย เขตติดต่ออำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มาตั้งถิ่นฐานที่บ้านตูป้อนี้เมื่อประมาณ 10 ปีมานี้เอง

4. อำเภอเชียงคาน มีจุดเก็บข้อมูล 28 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียว 27 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางและศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานร่วมกัน 1 จุด ได้แก่ บ้านนาบอน ตำบลนาข้าว ซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ประมาณ 600 หลังคาเรือน ตั้งมานานประมาณ 150 ปีมาแล้ว

5. อำเภอทาลิ่ง มีจุดเก็บข้อมูล 21 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียวทั้ง 21 จุด

6. อำเภอภูกระดึง มีจุดเก็บข้อมูล 35 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียวทั้ง 35 จุด

7. อำเภอปากชม มีจุดเก็บข้อมูล 21 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียวทั้ง 21 จุด

8. อำเภอภูเรือ มีจุดเก็บข้อมูล 22 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียวทั้ง 22 จุด

9. อำเภอนาแห้ว มีจุดเก็บข้อมูล 14 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียวทั้ง 14 จุด

10. กิ่งอำเภอนาดูน มีจุดเก็บข้อมูล 9 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียว 8 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง และศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานร่วมกัน 1 จุด ได้แก่ บ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ ซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ประมาณ 330 หลังคาเรือน ตั้งมาเมื่อประมาณ 30 ปีมานี้เอง

11. กิ่งอำเภอภูหลวง มีจุดเก็บข้อมูล 15 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียวทั้ง

15 จุด

12. กิ่งอำเภอผาขาว มีจุดเก็บข้อมูล 21 จุด ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานภาษาเดียวทั้ง

21 จุด

ดังนั้นจากรายละเอียดข้างต้นจะเห็นว่า มีจุดเก็บข้อมูลเพียง 5 จุดเท่านั้นจากจำนวนจุดเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 339 จุดที่ไม่ได้ใช้ภาษาอีสานภาษาเดียว แต่มีการใช้ภาษาไทยถิ่นกลางร่วมด้วย ซึ่ง 4 ใน 5 จุด ยกเว้นหมู่บ้านตบคือ ตำบลกกสะทอนที่เป็นหมู่บ้านของชาวม้งแล้ว ทั้ง 4 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่มาก มีจำนวนหลังคาเรือนจำนวนมาก ย่อมมีการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว มีการติดต่อสื่อสารกว้างขวาง ทำให้มีโอกาสใช้ภาษาไทยถิ่นกลางได้มากขึ้น

ผลการวิจัยฉบับนี้เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ สุภาวดี กองสุวรรณ ได้ทำไว้ในปี พ.ศ. 2531 เรื่อง "การศึกษาการกระจายของคำศัพท์ในจังหวัดเลย" พบว่าไม่สอดคล้องกัน เนื่องจาก สุภาวดี กองสุวรรณ ได้แบ่งบริเวณพื้นที่ของจังหวัดเลยตามลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันได้เป็น 3 เขต คือ

1. เขตภูเขาสูง ได้แก่ อำเภอด่านซ้าย อำเภอนาแห้ว อำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรือ ตลอดจนพื้นที่ติดต่อกับบริเวณเขตที่ราบลุ่มอันได้แก่ อำเภอเมือง ใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นเหนือเป็นส่วนใหญ่

2. เขตที่ราบเชิงเขา ได้แก่ อำเภอภูกระดึง อำเภอปากชม กิ่งอำเภอนาดัง และกิ่งอำเภอภูหลวง ตลอดจนพื้นที่ติดต่อกับบริเวณเขตที่ราบลุ่ม อันได้แก่อำเภอวังสะพุง ใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นส่วนใหญ่

3. เขตที่ราบลุ่ม ได้แก่ อำเภอเมืองเลย อำเภอเชียงคาน และอำเภอวังสะพุง บริเวณส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสาน

จากการหาอัตราร้อยละของปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นของผู้บอกภาษาของจังหวัดเลย สุภาวดี กองสุวรรณ พบว่าสามารถแบ่งเขตภาษาได้เป็น 4 เขต คือ

1. เขตภาษาไทยถิ่นเหนือ ได้แก่ อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือ และอำเภอนาแห้ว

2. เขตภาษาไทยถิ่นกลาง ได้แก่ อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือ อำเภอท่าลี่ และอำเภอเมืองเลย

3. เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้แก่ อำเภอภูกระดึง อำเภอเชียงคาน อำเภอปากชม กิ่งอำเภอนาดัง และกิ่งอำเภอภูหลวง

4. เขตภาษาไทยเฉพาะถิ่น ได้แก่ อำเภอนาแห้ว และกิ่งอำเภอภูหลวง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่แตกต่างกัน

การที่ผลการวิจัยฉบับนี้และการวิจัยของ สุภาวดี กองสุวรรณ แตกต่างกัน เป็นเพราะข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์แตกต่างกัน งานวิจัยฉบับนี้ใช้จำนวนหน่วยอรรถ 30 หน่วยอรรถ เก็บข้อมูลจาก 339 จุด ในขณะที่สุภาวดี กองสุวรรณ ใช้จำนวนหน่วยอรรถ 70 หน่วยอรรถ เก็บข้อมูลจาก 81 จุด แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยอรรถที่งานวิจัยทั้งสองฉบับใช้เหมือนกันมีจำนวน 12 หน่วยอรรถ

2. การส่งแบบสอบถาม

การส่งแบบสอบถามได้ส่งไปตามจุดที่กำหนดเก็บข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 452 จุด โดยจุดเก็บข้อมูลเป็นโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนในจังหวัดเลย ที่สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 339 ชุด คิดเป็นร้อยละ 75 นับว่าเป็นจำนวนที่พอเพียงและเหมาะสม ผู้วิจัยจึงไม่ได้ส่งแบบสอบถามซ้ำกลับไปจุดเก็บข้อมูลที่ไม่ได้ตอบกลับ หากมีการส่งแบบสอบถามซ้ำและได้รับข้อมูลกลับคืนทุกจุดทั้ง 452 จุด ผลของการวิจัยอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้

3. การสร้างแบบสอบถาม

- 3.1 แบบสอบถามส่วนที่ 2 ประกอบด้วยหน่วยอรรถที่ใช้ทดสอบจำนวน 30 หน่วยอรรถ ซึ่งอาจจะเป็นจำนวนที่น้อยเกินไป หากจำนวนหน่วยอรรถเพิ่มมากขึ้น อาจทำให้ผลการวิจัยมีการเปลี่ยนแปลง
- 3.2 แบบสอบถามนี้ไม่ได้ผ่านการทดลองใช้ก่อน เนื่องจากการสร้างแบบสอบถามได้ปรับปรุงจากการศึกษางานวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้จำนวนมาก คิดว่าควรจะใช้ได้ผลดี หากได้มีการทดลองใช้แบบสอบถาม อาจพบข้อบกพร่องหรือพบว่ามีคำศัพท์ใดไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นข้อมูล
- 3.3 ลักษณะของคำถามบางข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าจะให้ใช้ศัพท์นั้นในสถานการณ์อย่างไร เช่น คำถามข้อ 5 ถามว่า คำว่า "เจียบ" คนในหมู่บ้านของท่านพูดว่าอะไร ถ้าใช้ในสถานการณ์ว่า เรื่องเจียบไปแล้ว หรือสถานการณ์ที่เด็กร้องไห้แล้วบอกให้เจียบเสียง หรือสถานการณ์ที่มีเสียงคุยกันดังมากแล้วบอกให้เจียบ ๆ หน่อย สถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้จะใช้คำศัพท์ต่างกัน ซึ่งใน

แบบสอบถามไม่ได้สร้างสถานการณ์ไว้ให้ จึงเป็นการบังคับให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบตามตัวเลือกที่กำหนดให้ ซึ่งอาจจะไม่ใช่คำตอบที่ถูกต้อง

4. การตอบแบบสอบถาม

4.1 การเลือกผู้ตอบแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยเลือกอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนประถมศึกษาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากเห็นว่าอาจารย์ใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางภาษาในบริเวณจุดเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบสูง เข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัย และมีภูมิลำเนาในจังหวัดเลย หรือในหมู่บ้านที่ตั้งโรงเรียน แต่จากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ทำให้ทราบว่าครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่อำนาจหนึ่งไม่ได้มีภูมิลำเนาในท้องถิ่นที่เป็นจุดเก็บข้อมูล เช่น ย้ายมาจากจังหวัดมหาสารคาม จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น แม้ว่าจะมีจำนวนน้อยมากแต่ก็อาจทำให้ได้ข้อมูลที่เบี่ยงเบนไปได้บ้าง

4.2 ในการตอบแบบสอบถามนั้น ผู้ตอบบางส่วนตอบคำถามในส่วนที่หนึ่งว่า คนในหมู่บ้านใช้ทั้งภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยเลย แต่ในการเลือกคำตอบที่จะเลือกตอบ คำศัพท์ที่เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะผู้ตอบเข้าใจว่าให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว จึงเลือกวงกลมคำตอบข้อที่คิดว่าคนในหมู่บ้านใช้พูดกันมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะได้มีการศึกษาระบบบรรณยุกต์ของการใช้ภาษาในจังหวัดเลย เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของการศึกษาระยะกระจายคำศัพท์ ซึ่งจะทำให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น รวมทั้งหากเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการตัดลิ้นศัพท์โดยเพิ่มจำนวนหน่วยอรรถวิธานยิ่งขึ้น อาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงมากขึ้นอีกด้วย